
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖYKÜYE YÖNELİK TUTUMLARI

Ahmet İhsan KAYA¹, Recep BİNDAK²

Öz

Yaşamın gerçekleri, edebiyatın estetik anlayışını temel alan öykü / hikâye aracılığıyla okuyucuya daha yaygın ve etkili bir şekilde aktarılır. Bu yönüyle öykü, eğitim sürecinde en çok yararlanan edebi türlerden biri olarak yerini almıştır. Okuyucu düzeyi dikkate alınarak yazılan öyküler bireyi zihinsel, duysal ve toplumsal açıdan olumlu yönlerde etkiler. Öykünün niteliği yanında okuyucu kitlenin bu türe karşı tutumunun da bilinmesi önemlidir. Bu açıdan bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin öyküye yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada Likert tipi öykü tutum ölçeği geliştirilmiş ve ortaokul öğrencilerinin öyküye yönelik tutumları bazı kişisel değişkenlerine göre incelenmiştir. Güvenirlik geçerliğe ilişkin bulgular öykü tutum ölçeğinin 12 madde ve 2 boyuttan oluştuğunu, iç tutarlık katsayısının 0,82 olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Öykü, Öykü tutum ölçeği, Ortaokul öğrencileri.

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ikaya@gantep.edu.tr,
ORCID No: 0000-0001-5031-8226.

² Dr. Öğretim Üyesi, Gaziantep Üniversitesi Teknik Bilimler MYO, bindak@gantep.edu.tr,
ORCID No: 0000-0002-0005-7862.

Makale Gönderilme Tarihi: 16 Ekim 2019. Makale Kabul Tarihi: 25 Ocak 2020.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

THE ATTITUDES OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS TOWARDS THE STORY

Ahmet İhsan KAYA, Recep BİNDAK

Abstract

The realities of life are conveyed to the reader more widely and effectively through the story based on the aesthetic understanding of literature. With this aspect, the story took its place as one of the literary genres that benefited the most during the education process. Stories written by considering the reader level affect the individual in a positive way in terms of mental, sensory and social aspects. Besides the quality of the story, it is important to know the attitude of the reader to this genre. In this respect, in this study, attitudes of secondary school students towards story were tried to be determined. The Likert type story attitude scale was developed and the attitudes of middle school students towards the story were examined according to some variables. The findings of reliability and validity revealed that the story attitude scale consisted of 12 items and 2 factors, and the internal consistency coefficient was 0.82.

Keywords: Story, Story attitude scale, Secondary school students.

Giriş

Diğer canlılardan duygu, düşünce ve yetenekleriyle farklılık gösteren insanoğlu, içselleştirdiği duygu ve düşüncelerini doğru ve etkili bir şekilde anlatmak ister. Paylaşmak/anlatmak insanın önemli ihtiyaçları arasında yer alır. İnsanoğlu bu ihtiyacını daha çok şiir, roman, öykü, tiyatro, mektup, deneme gibi edebî türler aracılığıyla dile getirilir. Okuyucuyla sık buluşan türler arasında öykünün ilklerde olduğu söylenebilir. Öykü “tek bir türün değil ‘mit’ten ‘modern hikâye’ veya ‘roman’a kadar uzanan türler manzumesinin ‘genel’ adıdır” (Çetişli, 2004: 17). Öykünün masal ve tarihî olaylara dayalı anlatılardan doğduğu, ilk örneğinin Binbir Gece Masalları olduğu ve XVI. yy’da kaleme alınan Decameron adlı eserle de farklı bir boyut kazandığı bilinir. XVIII. yüzyılda Voltaire’nin çalışmalarıyla ivme kazanan öykü, XIX. yy’da hızla gelişim gösterir. Fransız yazar Guy de Maupassant ve Rus yazar Anton Çehov gibi sanatçılarla asıl mecrasına ulaşır.

Türk öykücülüğü de diğer milletlerde olduğu gibi destan, masal ve halk hikâyeleri gibi anlatı türlerinden doğar. Dede Korkut Hikâyeleri’yle kendine has bir yapı kazanmaya başlar. Tanzimat ile Milli Edebiyat dönemi arasında Ahmet Mithat Efendi, Sami Paşazade Sezai, Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ahmet Hikmet Müftüoğlu gibi edebiyatçıların çalışmalarıyla modern olma yolunda ilerler. Duru bir anlatımla toplumsal meseleleri konu edinen Milli Edebiyat döneminde Ömer Seyfettin ile yeni bir çığır açar. Cumhuriyet Döneminde Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin, Refik Halit Karay gibi yazarların çalışmalarıyla kendine has bir yapı kazanan Türk öykücülüğü, 1930’dan sonra geniş bir konu ve üslup zenginliğiyle dünya edebiyatında kendinden söz ettirmeye başlamıştır (Dündar, 2007).

Kuramsal türler içinde zengin bir yapıya sahip olan öykü, şiirle roman arasında, üslubuna göre şiire veya romana yakın bir yerde bulunur. Öykünün şiirden farklı bir yapıya sahip olduğunu belirten Kaplan’a göre “Şairler eserlerinde genellikle kendi şahsi duygularını ifade ederler. (...) Hikâyeciler, şairlerin aksine, kendi ‘ben’lerinden çok ‘başkaları’ndan bahseder. Billhassa ‘insanlar arasındaki anlaşmazlık ve çatışma’ hikâyede önemli bir yer tutar. Hikâye bu bakımdan roman ve tiyatroya yaklaşır” (Kaplan, 2002: 10). Diğer taraftan öykü, yaşamın nüanslarını aktarması nedeniyle de romandan uzaklaşır. “O, roman gibi bütün bir hayatı topuyla kucaklamaz, hayatın bir enstantanesini tespit eder, sonra o enstantaneyi seri bir üslupla önümüze serer” (Özdenören, 1997: 141). Öykü türler arasındaki farklılığını biraz da anlatımındaki akıcı ve sürükleyici yapısına borçludur.

Öykü yazarları, eserini kaleme alırken türün özellikleri yanında yaşamın gerçeklerini ya da gerçekliğini hep göz önünde bulundurmaya zorundadır. Bu gerçekliğe okuyucu kitlenin yapısı da dâhil edilmelidir. Öykü eğer çocuklar için yazılacaksa olaylar çocuk gerçekliğine göre kurgulanmalıdır. Çocuklar için hazırlanan eserler teknik açıdan olduğu kadar, pedagojik ve kültürel açıdan da çocuk gerçekliğine uygun olmalıdır. Bilindiği gibi çocuklar, yetişkinlerden hem biyolojik hem de psikolojik yönden farklılıklar gösterir. Her şeyden önce “*çocukların büyükler kadar hayat tecrübeleri olmadığı için eserleri anlamlandırmada sıkıntı çekebilirler.*” Luikens’in de belirttiği gibi çocuk öyküleri, çeşit olarak değil seviye olarak farklılık göstermektedir (Nuhoğlu, 2007: 157). Bu yüzden çocuklar için öykü ve roman yazmak ayrı bir hassasiyet ister. Ayrıca yazarın pedagoğ, psikolog ve sosyolog gibi uzmanlardan da destek alması beklenir. Zira “*herkes, çocuklara yönelik öykü yazamaz, bir kimsenin çocuklara yönelik öykü yazabilmesi için, onun ruh dünyasını*” gizemlerle dolu renkli zihin yapısını anlaması gerekir (Yalçın, 2005: 146).

Çocuklar kendi dünyasını anlatan kitaplar veya öykülerle bir an önce tanışmalıdır. Ancak bu kitapların çocuğun beklentilerine uygun olması da önemlidir. Eğer çocuk, niteliksiz kitaplarla tanıştırsa başta kitaptan dolayısıyla da edebiyattan soğur. Bu da onu öykünün ve edebiyatın olumlu etkilerinden mahrum bırakır. Öyküler her birey için önemli olmakla birlikte çocuklar için vazgeçilmez bir olgudur. “Bu gerçekten hareketle, çocuğun öykü yoluyla eğitimini sağlamak, onlara istenilen davranışları kazandırmak en kestirme yoldur” (Yalçın, 2005: 147). Öyküler yapısı gereği şiir, masal, roman gibi türlerle ilişkili ama kendine has yapısıyla okuyucuyu farklı yönlerden etkiler. Öyküler, hayal âleminden gerçek dünyaya geçmesinde çocuğa yardımcı olur. Çocuk hikâyedeki olayları diğer unsurlarla birlikte zihin süzgecinden geçirerek zihinsel gelişime büyük katkılar sağlar. Öykü kahramanlarıyla özdeşim kurup haklının ve doğrunun yanında olarak hem örnek bir kişiliğe bürünür hem de psikolojik rahatlığa ulaşır (Nuhoğlu, 2007: 152-153). Birey öyküler aracılığıyla ana dilinin inceliklerini kavrar. Bu da onların dili ustaca kullanımını sağlar. Güçlü-zayıf yanlarıyla, çelişkileriyle, çatışmalarıyla insanı insana tanıtır. Çeşitli ırktan, dinleri, dilleri, kültürleri farklı insanları tanıtır, onlara yakınlık duyulmasını sağlar (Nas, 2002: 22). Kısacası çocuğun millî ve evrensel değerlere sahip ideal bir birey olarak yetişmesinde öykünün payı büyüktür. Bu nedenle çocukların erken yaşlarda nitelikli öykü kitaplarıyla tanışması gerekmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda metin türleri hikâyeye edici, şiir ve bilgilendirici olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Hikâyeye edici metinler öykü, roman, masal, destan, tiyatro, anı gibi türleri kapsar. Bunlardan öykü yapısı ve olumlu etkileri nedeniyle örgün ve yaygın

eğitimde sıklıkla kullanılmaktadır. Öykünün ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programında da önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bu türle ilgili Türkçe Dersi Öğretim Programında 52 kazanıma yer verildiği görülmektedir (Eroğlu-Çopur, 2019). Örneğin “hikâye edici metin yazar” kazanımı tüm sınıflar için ortak iken 5. sınıf için, “Öğrencilerin günlük hayattaki gözlem ve deneyimlerine dayanarak hikâye konusu ve hikâye unsurlarını belirlemeleri sağlanır”. 6. sınıf için, “Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirlemeleri, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarının taslağını oluşturmaları sağlanır”, 7. sınıf için, “Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyerek hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinin taslağını oluşturmaları sağlanır”. 8. Sınıf için, “Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayalî öğeleri tasarlamaları, uyumlu bir zaman ve mekân kurgusu yapmaları, serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır” şeklindedir (MEB, 2018).

Öykünün eğitim öğretimde kullanılması ile ilgili çalışmalar incelendiğinde daha çok türün öğrenci gelişimi ve eğitim çıktıları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Örneğin dijital öykü kullanımının etkileri (Tatlı ve Aksoy, 2017; Özen ve Duran, 2017); yabancı dil öğretiminde öykü kullanımı (Özcan, 2011); öyküler ve kimyasal öykülerin öğrencilerin bazı bilişsel ve duyuşsal özelliklerine etkisi (Demircioğlu, Demircioğlu ve Ayas, 2006); hikâye edici metinlerin anlamaya etkisi (Başaran ve Akyol, 2009); Türkçe Dersi Öğretim Programında hikaye edici metinler ile ilgili kazanımlar (Eroğlu-Çopur, 2019) bu çalışmalardan bazılarıdır. Yılmaz (2019) tez çalışması kapsamında ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin hikâye yazma becerilerinin gelişimini incelemek amacıyla veri toplamada kullanmak üzere 34 maddelik hikâye yazma becerisini değerlendirme ölçeğini geliştirmiştir. Kimi çalışmalarda ise öğretimde öykü kullanımının olumlu çıktıları üzerinde durulmuştur. Örneğin Kara (2011), ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada dramayla öykü oluşturma metodunun öğrencilerin tutumlarında pozitif yönde etkisi olduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte hikayelere dayalı öğretim programının öğrencilerin öğrenmeye karşı istekliliklerini arttırdığı ve anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmede etkili olduğu rapor edilmiştir (Demircioğlu, Demircioğlu ve Ayas, 2006). Beşinci sınıfa devam eden öğrenciler üzerinde yürütülen bir çalışmada öğrencilerin hikâye edici metinleri bilgi verici metinlere göre daha iyi anladıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Başaran ve Akyol, 2009). Literatürde ulaşılan bulgulara göre öykünün eğitim öğretimde kullanılmasının pozitif etki yarattığı söylenebilir.

Öykülerin bireyin gelişimine yönelik olumlu katkıları düşünüldüğünde öğrencilerin bu türe yönelik tutumlarının belirlenmesinin araştırmaya değer bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Literatürde öğrencilerin öykülere

yönelik tutumlarını belirlemek için standart herhangi bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu yüzden öğrencilerin öyküye yönelik tutumlarını belirlemek için standart bir ölçme aracına ihtiyaç vardır. Bu nedenle bu çalışmada öyküye ilişkin tutumları ölçmek amacıyla Öykü Tutum Ölçeği geliştirilmiş ve öğrencilerin öykü tutumları bazı değişkenlere (cinsiyet, sınıf, evde bulunan kitap sayısı, tercih ettiği etkinlik, ebeveyn eğitim durumu, genel not ortalaması) göre incelenmiştir.

Materyal Metot

Araştırmanın Modeli

Çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında genellikle hedef evrenden, araştırmacı tarafından belirlenen kapalı uçlu sorular ve/veya anket kullanılarak bilgi toplanır, araştırılan özelliklerin neden kaynaklandığından çok örnekleme ne şekilde dağıldığıyla ilgilenmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2006). Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin öyküye yönelik tutumları incelendiğinden genel tarama modeli deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Gaziantep'te sosyoekonomik yönden birbirinden farklı semtlerde yer alan dört ortaokulda öğrenim gören ve basit rasgele örnekleme metodu ile belirlenen toplam 364 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı söz konusu okullara gidilerek idarecilerin yardımı ile öğrencilere ulaştırılmıştır. İlk olarak veriler kodlanmış ve rastgele ikiye bölünmüştür. Bir bölümü ile AFA diğer bölümü ile DFA analizleri gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma grubu (örneklem)

		Kız	Erkek	Toplam
Sınıf	5.sınıf	35	33	68
	6.sınıf	67	49	116
	7.sınıf	53	37	90
	8.sınıf	49	41	90
Toplam		204	160	106

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Ankette taslak ölçek formu ile birlikte kişisel bilgi formu yer almıştır. Taslak ölçek formu oluşturmada Likert tipi ölçek geliştirme süreçleri (Tavşancıl, 2010) takip edilmiştir. Bu amaçla ilk önce bir madde havuzu oluşturulmuş ve bu

havuzdan öykü tutumunu ifade edebilecek maddeler seçilmiştir. Seçilen bu maddeler eğitim bilimleri ve ölçme değerlendirme alanında çalışan 3 akademisyenin görüşüne sunulmuş, alınan dönütler uzman görüşü olarak kabul edilmiştir. Kişisel bilgi formunda öğrencilere yöneltilen sorular aşağıdaki gibidir:

Cinsiyet, Sınıf, en sevdiği ders, evde bulunan kitap sayısı, katılmak istediği etkinlik türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, not ortalaması.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, korelasyon, t test ve varyans analizinden yararlanılmıştır. Hesaplamalar Spss 22 ve AMOS paket programları ile yapılmış, istatistiksel analizler anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir

Bulgular ve Yorum

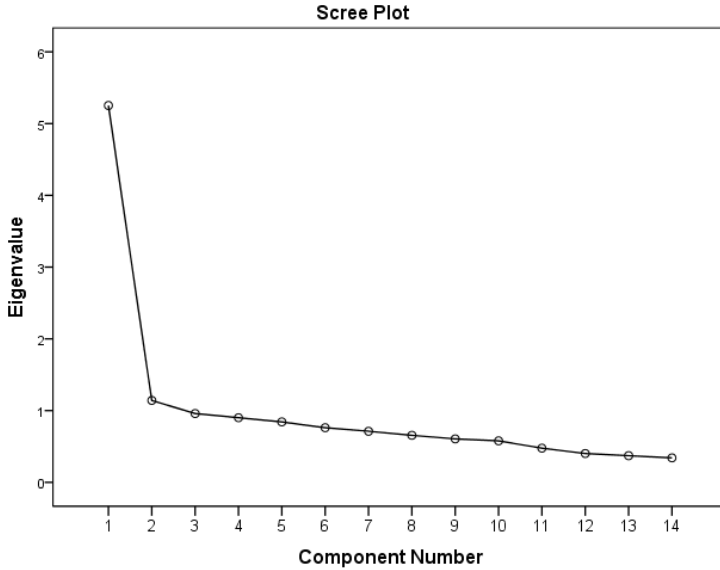
Çalışmanın bu kısmında Likert tipi öykü tutum ölçeğinin geliştirilmesi ile ilgili bulgular sunulmaktadır. On beş madde ile yapılan madde analizinde Cronbach alfa katsayısı 0,86 olarak belirlenmiştir. Tüm maddeler için ‘madde silindiğinde alfa’ katsayısının kaç olacağı hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucuna göre s7 maddesinin ölçekten atılması durumunda Cronbach alfa katsayısının yükseldiği görülmüştür (Tablo 3). Bu nedenle s7 maddesi atılmış, daha sonraki analizlerde kullanılmamıştır.

Tablo 2. Madde analizi sonuçları.

	Düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonu	Madde silindiğinde Cronbach alfa
s1	,569	,852
s2	,671	,849
s3	,447	,858
s4	,513	,855
s5	,473	,857
s6	,446	,858
s7	,237	,868
s8	,542	,854
s9	,491	,857
s10	,398	,861
s11	,646	,848
s12	,453	,858
s13	,551	,854
s14	,674	,846
s15	,470	,857

Güvenirlige katkı yapmayan madde (s7) çıkarıldıktan sonra açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizi için uygun olduğuna Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) değeri ve Bartlett's Test of Sphericity (Bartlett test) sonucuna göre karar verilmiştir. Veriler üzerinden hesaplanan KMO değeri 0,895 ve Bartlett test değeri 759,74 (df=91 $p<,001$) olarak elde edilmiştir. Bu değerler verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2016: 136).

En küçük faktör yük değeri 0,45 ve faktör döndürme için Varimax dik döndürme seçilmiş daha sonra yük değerleri hesaplanmıştır. Faktör öz değerleri Şekil 1'de ve faktör yük dağılımı Tablo 3'teki gibi elde edilmiştir.

Şekil 1. Önemli faktör sayısını gösteren yamaç-eğim grafiği.

Tablo 3. Her bir maddenin Bileşenlere göre yük değerleri

Maddeler	Bileşenler	
	1	2
s2	,760	,227
s1	,718	,123
s8	,707	,112
s4	,651	,115
s14	,572	,480
s6	,569	,115
s9	,511	,270
s13	,498	,398
s15	,491	,278
s3	,486	,229
s10		,768
s12	,163	,686
s5	,253	,587
s11	,502	,542

Şekil 1 ve Tablo 3 incelendiğinde iki önemli faktör olduğu belirlenmiş ve s14 ile s11 maddelerinin binişik madde olduğu görülmüştür. Söz konusu bu maddeler atılarak faktör yükleri tekrar hesaplanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. S7 çıkarıldıktan sonra maddelerin bileşenlere göre yük değerleri

Maddeler	Bileşenler	
	1	2
s2	,772	
s8	,723	
s1	,721	
s4	,662	
s6	,562	
s9	,516	
s15	,508	
s13	,505	
s3	,481	
s10		,735
s12		,693
s5		,665

Tablo 4'te görüldüğü gibi en küçük yük değeri 0,481'dir; 12 madde 2 faktöre dağılmıştır ve binişik madde bulunmamaktadır. Dokuz maddeden oluşan

1.faktör toplam varyansın %29,213'ünü ve 3 maddeden oluşan ikinci faktör toplam varyansın %15,990'ını açıklamaktadır. İki faktör birlikte toplam varyansın %45,203'ünü açıklamaktadır. Madde ifadeleri incelenerek faktörler isimlendirilmiştir. Birinci faktör altında toplanan maddeler öyküye ilişkin olumlu tutumları ifade etmektedir (*s2. Hikaye okumak insana keyif verir*). Bu nedenle bu faktöre 'hoşlanma boyutu' adı verilmiştir. İkinci faktör altında toplanan ifadeler ise öyküye yönelik olumsuz duyguları ifade etmektedir (*s12.Hikaye okumayı anlamsız buluyorum*). Bu nedenle bu faktör 'negatif boyut' olarak isimlendirilmiştir.

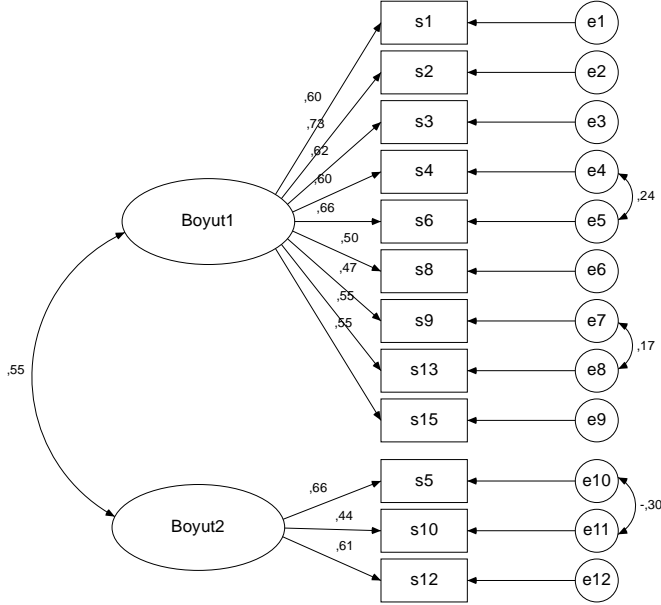
Tablo 5. Standardize olmayan yol katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

		Yol Katsayısı	S.Ha ta.	C.R.	p
s1	<--- Boyut1	1,000			
s2	<--- Boyut1	1,119	,153	7,305	<,001
s3	<--- Boyut1	,926	,141	6,579	<,001
s4	<--- Boyut1	,941	,148	6,351	<,001
s6	<--- Boyut1	,921	,136	6,784	<,001
s8	<--- Boyut1	,811	,145	5,589	<,001
s9	<--- Boyut1	,898	,172	5,227	<,001
s13	<--- Boyut1	1,073	,179	5,992	<,001
s15	<--- Boyut1	,976	,162	6,010	<,001
s5	<--- Boyut2	1,000			
s10	<--- Boyut2	,646	,179	3,605	<,001
s12	<--- Boyut2	,756	,184	4,118	<,001

DFA sonuçları:

Elde edilen 12 madde ve 2 faktörlü yapı doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. DFA daha önce kullanılmayan veriler ile yapılmıştır. Yöntem kısmında da açıklandığı gibi toplanan veriler analizlerin başında rastgele iki kısma ayrılmış, bir kısmı ile (n=182) açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Verilerin diğer kısmı (n=182) ile doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. DFA sonucunda elde edilen yol katsayıları Şekil 2 (standardize) ve Tablo 5'te (standardize olmayan) sunulmaktadır.

Tablo 5’te görüldüğü gibi tüm maddeler bağlı oldukları faktörleri (boyutları) yeterince açıklamaktadır. Tüm yol katsayılarının 0,01 anlamlılık düzeyinde bile önemlidir.

Şekil 2. Standardize katsayılar

Fit İndex

Doğrulamalı faktör analizi sonucunda elde edilen bazı uyum indeksleri şöyle elde edilmiştir:

CMIN=87,287 (DF=50); CMIN/DF=1,746 (mükemmel uyum); RMR=,044;
GFI=,925; NFI=,850; IFI=,930; TLI=,905; CFI=,928; RMSEA=,064.

Tüm uyum indekslerinin iyi veya kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu söylenebilir (Bayram, 2013).

Puanlama

Öykü tutum ölçeği 9’u olumlu, 3’ü olumsuz olmak üzere toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Olumsuz maddeler tersten puanlandığında yüksek puan öyküye ilişkin olumlu tutumu ifade etmektedir. Beklenen puan ranjı

12-48'dir. Tüm çalışma grubundan elde edilen veriler kullanılarak bazı betimleyici istatistikler hesaplanmıştır (Tablo 6). Son durumda ölçeğin Cronbach alfa katsayısı ,82 olarak belirlenmiştir.

Tablo 6. Öykü tutum ölçeğine ait tanımlayıcı istatistikler

Tanımlayıcı Özellik	İstatistik
Ortalama	27,75
Ortalama için %95 güven aralığı	27,12; 28,38
Medyan	29,00
Varyans	37,95
Std. Sapma	6,16
Minimum	3,00
Maximum	36,00
Ranj	33,00
Çeyreklerarası açıklık	7,00
Çarpıklık	-1,11
Basıklık	1,03

Kişisel değişkenlerine göre öğrencilerin öykü tutumlarının karşılaştırılması

Çalışmanın bu kısmında öğrencilerin öykü tutumları karşılaştırılmıştır. Bağımsız değişken kategorilerine göre öykü tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığı t test ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizinde anlamlı fark olduğu takdirde farkın kaynağı için Tukey post-hoc test sonuçları dikkate alınmıştır. Öğrencilerin akademik not ortalamaları ile tutum puanları arasındaki ilişki ise Pearson korelasyon ile analiz edilmiştir.

Tablo 7. Cinsiyet değişkenine göre öyküye yönelik tutumlarının karşılaştırılması

CİNSİYET	N	Ortalama	SS	df	t-test	p
Kız	204	41,57	4,82	278,33	6,481	,000
Erkek	160	37,49	6,71			

Tablo 7'de görüldüğü gibi kızların öyküye yönelik tutumları erkeklere göre daha olumludur. Kız ve erkekler arasında görülen bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,01$). Kız öğrencilerin öyküye yönelik tutumları erkek öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksektir.

Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin öyküye yönelik tutumları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin öykü tutumlarının karşılaştırılması

SINIF	N	Ortalama± SS*	F	p
5.sınıf	68	29,88±5,25 a	7,086	,000
6.sınıf	116	28,53±5,73 ab		
7.sınıf	90	27,17 ±5,97bc		
8.sınıf	90	25,71±6,87 c		

Levene için p=,059

*: Tukey post-hoc test sonucuna göre a>b>c

Sınıf seviyelerine göre öğrencilerin öykü tutum puanları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı farklılar olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Sınıf seviyesi arttıkça öyküye yönelik tutum azalmaktadır. Beşinci sınıflar en yüksek, sekizinci sınıflar ise en düşük tutuma sahiptir.

Öğrenciler, ‘en sevdiğiniz ders hangisidir’ sorusuna verdikleri cevaplara göre kategorilere ayrılmış ve bu kategorilere göre ortalama tutum puanları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 9’de özetlenmiştir.

Tablo 9. En sevdiği derse göre öğrenci gruplarının öykü tutumlarının karşılaştırılması

EN SEVDİĞİ DERS	N	Ortalama± SS*	F	p
Türkçe	58	41,90 ±5,04 a	3,506	,001
Matematik	106	40,06±5,71 ab		
Fen bilimleri	46	38,76±6,68 ab		
Sosyal bilimler	23	39,26±7,07 ab		
Beden Eğitimi	54	36,91±6,77 b		
İngilizce	43	41,23±5,33 ab		
Din Kültürü	18	40,06±5,36 ab		
Müzik-Görsel sanat	16	39,37±5,29 ab		

Levene =1,472 sd1;2=7;356 p=,176

*: Tukey post-hoc test (0,05) sonucuna göre a>b

Tablo incelendiğinde Türkçe veya İngilizce’yi en sevdiği ders olarak belirten grupların öykü tutum düzeyinin en yüksek olan gruplar olduğu görülmektedir. Buna karşılık en sevdiği dersi Beden Eğitimi olarak belirten grubun ise öykü tutum düzeylerinin en düşük olduğu söylenebilir. En sevdiği ders olarak dil ile ilgili (Türkçe, İngilizce) dersi seçenlerin öykü tutumları daha yüksek; buna karşılık yetenek gerektiren Beden Eğitimi, Müzik-Görsel

Sanat gibi dersleri seçenlerin ise öykü tutumları daha düşük olarak belirlenmiştir.

Öğrenciler, evlerinde bulunan kitap sayısını 1-20, 21-50, 51-100 ve 100'den fazla olmak üzere dört kategoride belirtmişlerdir. Her bir kategoriye giren öğrencilerin öykü tutum puanları Tablo 10'daki gibi elde edilmiştir.

Tablo 10. Evde bulunan kitap sayısına göre öğrenci gruplarının öykü tutumlarının karşılaştırılması

EVDEKİ KİTAP SAYISI	N	Ortalama± SS*	F	p
1-20 kitap	116	38,97±6,24b	2,837	,038
21-50 kitap	114	39,73±5,90 ab		
51-100 kitap	72	39,63±6,19 ab		
100'den fazla	58	41,78±5,55 a		

Levene=,731 sd=3;356 p=,534 * : Tukey post-hoc test (0,05) sonucuna göre a>b

Tablo 10'daki sonuçlara göre evde bulunan kitap sayısı değişkeni ile öykü tutumları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre evlerinde kitap sayısı görece fazla olan öğrencilerin öyküye yönelik tutumlarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilere spor, tiyatro, şiir dinletisi ve müzik gibi dört farklı etkinlikten hangisini tercih ettikleri sorulmuş ve tercihlerine göre oluşan her bir kategorinin ortalama tutum puanı hesaplanmıştır. Etkinlik tercihlerine göre öğrencilerin öykü tutumlarının karşılaştırılması tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Etkinlik tercihlerine göre öğrenci gruplarının öykü tutumlarının karşılaştırılması

TERCİH ETTİĞİ ETKİNLİK	N	Ortalama± SS*	F Sd=3;115,250	p
Spor	192	38,75 ±6,53b	24,176	,000**
Tiyatro	85	40,45±5,01 b		
Şiir Dinletisi	27	44,82±2,90 a		
Müzik	58	39,65±5,79 b		

Levene=7,426 sd=3;358 **: $p<0,01$ * : Tukey post-hoc test (0,05) sonucuna göre a>b

Öğrencilere hangi etkinliği tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevap kategorilerine göre öykü tutumları karşılaştırıldığında 'şiir dinletisi' seçenlerin tutumlarının diğer gruplara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Ebeveyn eğitim düzeylerine göre, öğrencilerin öyküye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Ebeveyn eğitim düzeyini belirlemede anne / babanın en son bitirdiği okul dikkate alınmıştır. Anne eğitim düzeyine ait sonuçlar Tablo 12’de baba eğitim düzeyine ait sonuçlar Tablo 13’te özetlenmiştir.

Tablo 12. Anne eğitim durumuna göre öğrenci gruplarının öykü tutumlarının karşılaştırılması

ANNE EĞİTİM DURUMU	N	Ortalama± SS	F Sd=3;356	P
İlkokul	140	39,53±5,56	2,611	,051
Ortaokul	113	38,97±6,60		
Lise	74	41,36±5,77		
Üniversite	33	40,42±6,11		

Levene=1,109 sd=3;356 p=,345

Anne eğitim düzeyine göre grupların öykü tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 13. Baba eğitim durumuna göre öğrenci gruplarının öykü tutumlarının karşılaştırılması

BABA EĞİTİM DURUMU	N	Ortalama± SS*	F sd=3;355	P
İlkokul	89	38,72±6,12 b	3,003	,031
Ortaokul	117	39,47±6,14 ab		
Lise	77	40,03±5,71 ab		
Üniversite	76	41,43±5,89 a		

Levene=,434 sd=3;355 p=,729

*: Tukey post-hoc test (0,05) sonucuna göre a>b

Baba eğitim düzeyine göre grupların öykü tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre baba eğitim durumu üniversite olan grubun tutumları baba eğitim durumu ilkokul olan gruba göre anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 14. Öyküye yönelik tutum ile not ortalaması arasındaki korelasyon (n=354)

		Geçen sene genel not ortalaması
Öykü Tutum Puanı	Pearson Correlation	,259**
	Sig. (2-tailed)	,000

** . Korelasyon 0,01 düzeyinde önemlidir

Öğrencilerin geçen seneki akademik başarılarını gösteren ortalama puanları ile öykü tutum puanları arasında orta düzeyde, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyon ($r=,259$; $n=364$; $p<0,05$) olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada ortaokul öğrencileri için Likert tipi bir Öykü Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. Öykü Tutum Ölçeği 12 madde ve toplam varyansın yaklaşık %46'sını açıklayan iki alt boyuttan oluşmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksleri, ölçeğin yapı geçerliğini destekler nitelikte elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,82 olarak belirlenmiştir. Ölçme araçlarının güvenirlik katsayısının en az 0,70 olması yeterli görülmektedir (Nunnally, 1994). Bu nedenle bu araştırmada elde edilen Öykü Tutum Ölçeği'nin ortaokul öğrencilerinin öyküye yönelik tutumlarını ölçebilecek güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu yönündedir.

Ortaokul öğrencilerinin öyküye ilişkin tutum düzeyleri cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında kızların erkeklere göre anlamlı derecede daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin öyküye ilişkin tutumları karşılaştırıldığında 5.sınıftan 8.sınıfa doğru ortalama tutum puanlarının azaldığı görülmüştür. Buna göre alt sınıfların üst sınıflara göre anlamlı derecede daha olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer ilginç sonucu ise öğrencilerin en sevdiği ders ile öyküye yönelik tutumları arasındaki ilişkidir. En sevdiği ders olarak dil ile ilgili (Türkçe, İngilizce) dersi seçenlerin öykü tutumları daha yüksek; buna karşılık yetenek gerektiren Beden Eğitimi, Müzik-Görsel Sanat gibi dersleri seçenlerin ise öykü tutumları daha düşük olarak belirlenmiştir.

Kendi beyanlarına göre evlerindeki kitap sayısı görece yüksek olan öğrencilerin öyküye yönelik tutum puanları da görece yüksek olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerden spor, tiyatro, şiir dinletisi ve müzik olmak üzere dört etkinlikten birini tercih etmeleri istenmiş ve her tercih grubunun ortalama öykü tutum puanları hesaplanmıştır. Şiir dinletisi seçenlerin ortalama tutum puanlarının diğer gruplardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre şiire ilgi duyan öğrencilerin aynı zamanda öyküye yönelik olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Ebeveyn eğitim durumuna göre öğrencilerin öyküye yönelik tutumları karşılaştırıldığında anne eğitim durumuna göre ortalama puanlar arasında fark görülmez iken baba eğitim durumuna göre ortalama puanlar arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin akademik başarıları ile öyküye yönelik tutumları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre akademik başarısı görece yüksek olan öğrencilerin aynı zamanda öyküye yönelik olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Literatürde okumaya veya kitap okumaya yönelik çeşitli ölçek geliştirme çalışmaları (örneğin Balcı, 2009; Baştuğ ve Keskin, 2013; Güneş ve Susar-Kırmızı, 2014; Doğan ve Çermik, 2016) yer almaktadır.

Daha önce literatürde rastlanmayan bir ölçeğin geliştirilmesi bu çalışmanın en önemli sonuçlarından birisidir. Öğrencilerin öyküye ilişkin tutumlarının ölçüldüğü herhangi bir çalışmanın olmaması nedeniyle bu çalışmada elde edilen bulguların literatürdeki bulgularla karşılaştırılması mümkün olmamıştır. Bununla birlikte kitap okuma tutumuna yönelik ilköğretim öğrencileri üzerinde yürütülmüş araştırma bulguları bu çalışmada elde edilen bulgular karşılaştırıldığında ilginç bazı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Sözelimi Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp (2013) tarafından sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada evlerinde kitaplık bulunan, en az 21-30 adet kitabı olan ve anne-babası kitap okuyanların kitap okumaya ilişkin tutumlarının anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Söz konusu çalışmada şiir, fen-teknik, kişisel gelişim, çizgi roman türü kitap okumayı tercih edenlere göre roman-hikaye türü okumayı tercih edenlerin tutumları daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Durualp ve ark., 2013). Ayrıca bu çalışmadaki kızların öykü tutumlarının anlamlı düzeyde daha yüksek elde edilmesi bulgusu ile Sallabas (2008), Balcı (2009) ve Katrancı (2015) çalışmalarında kızların okumaya yönelik tutum ve motivasyonlarının erkeklere göre daha yüksek olduğuna yönelik bulgular arasında paralellik bulunmaktadır.

Sonuç olarak elde edilen bulgular bu çalışmada geliştirilen Öykü Tutum Ölçeği'nin, ortaokul öğrencilerinin öyküye yönelik tutumlarını ölçebilecek güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu yönündedir. Madde sayısının az olması, cevaplama süresinin kısa süre alması gibi avantajları, ölçeğin, ilköğretim, ortaokul ve lise düzeyindeki çocukların tutumlarını belirlemede güvenle kullanılabileceğini göstermektedir. Öykü Tutum Ölçeğini kullanılarak öğrencilerin tutumlarının çeşitli pedagojik, duyuşsal, sosyal ve/veya bilişsel değişkenler ile ilişkisini belirlemeye yönelik araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Balcı, A. (2009). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 264-299.
- Başaran, M., ve Akyol, H. (2009). Okuduğunu anlama ve metne karşı geliştirilen tutum üzerinde metnin bilgi verici veya hikaye edici olmasının etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 11-23.
- Baştuğ, M., ve Keskin, H. K. (2013). Ergenlik dönemi okuma tutumu ölçeği'nin türkçeye uyarlanması. *Electronic Turkish Studies*, 8(4),295-311.
- Bayram, N. (2013). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş AMOS uygulamaları* (2.Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı* (22.Baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin tahlillerine giriş 2*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demircioğlu, H., Demircioğlu, G., ve Ayas, A. (2006). Hikâyeler ve kimya öğretim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 110-119.
- Doğan, B., ve Çermik, H. (2016). Kitap okumaya yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences*, 11(3), 168-183.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P., ve Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(1), 115-132
- Dündar, L.B. (2007). *Edebiyat sosyolojisi açısından Türk öykücülüğü*. Doktora tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Eroğlu Çopur, D . (2019). 2018 Türkçe dersi öğretim programının 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar bakımından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Spektrumu Dergisi*, 1 (1), 48-59.
- Fraenkel, J.R., & Wallen, N.E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGaw-Hill Int Ed.
- Güneş, F., ve Susar-Kırmızı, F. (2014). E-kitap okumaya yönelik tutum ölçeğinin (EKOT) geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 196-212.

A. İ. KAYA, R. BİNDAK

ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences
Cilt/Volume: 11, Sayı/Number: 1, (Nisan/April 2020): 268-287 (Atf için/To cite).

Kaplan, M. (2002). *Hikâye tahlilleri*. Dergâh Yayınları, İstanbul.

Kara, M. (2011). Dramayla öykü oluşturma yönteminin Türkçe dersi ikinci kademe öğrencilerinin tutumlarına etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 239 – 253.

Katrancı, M. (2015). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2), 49-62.

MEB. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.

Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları

Nuhoğlu, M.M. (2007). *Çocuk edebiyatı türleri*. Yüce K., Nuhoğlu M.M.(Editörler). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Lisans

Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Özcan, M. (2011).Yabancı dil öğretiminde öykü kullanımı. *Education Sciences*, 6 (3), 2133 – 2147

Özdenören, R. (1997). *Ruhun malzemeleri*. İstanbul: İz yayınları.

Özen, N.E., ve Duran, E. (2017). Dijital öyküler ve Türkçe eğitiminde kullanımı. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1) 76 – 105.

Sallabas, M. E. (2008). İlköğretim 8 sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155

Tatlı, Z., ve Arzugül Aksoy, D . (2017). Yabancı dil konuşma eğitiminde dijital öykü kullanımı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45 (45), 137-152. DOI: 10.15285/maruaebd.271060

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yalçın, A., ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yılmaz, A. (2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin hikâye yazma becerilerinin değerlendirilmesi*. YL tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

EK.

HİKAYE-ÖYKÜ TUTUM ÖLÇEĞİ

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Elimde para olunca hikaye kitabı almayı tercih ederim				
2. Hikaye okumak insana keyif verir				
3.Hikaye okumam derslerimdeki başarıyı artırır				
4.Hikaye okumanın insana hayat tecrübesi kazandırdığına inanıyorum				
*5.Hikayeler sıkıcıdır				
6.Hikaye okumak hayal dünyamızı zenginleştirir				
8.Hikayelerin bize, ahlaki konuları (doğru-yanlış, iyi-kötü, vs.) daha iyi öğrettiğine inanıyorum				
9. Derslerimizde hikayelere daha çok yer verilmesini isterim				
*10.Hikayedeki bilgileri güvenilir bulduğum için okumam				
*12. Hikaye okumayı anlamsız buluyorum				
13. Saatlerce hikaye okusam da bıkmam				
15.Okuduğum hikayeleri paylaşmak isterim				

*: Tersten puanlanacak maddeleri göstermektedir